

CD KLASSIEK

Louietje zong
Loyset Compère

Loyset ('Louietje') Compère (1440-1518) is een interessante, zij het minder bekende grootmeester van de Vlaamse polyfonie. Zoals veel van zijn collega's kwam hij uit Frans-Vlaanderen of Henegouwen en kreeg hij zijn muzikale vorming aan een of andere kathedraalschool. Hij ontving alleszins de lagere wijdingen en kreeg zo het statuut van clericus-zanger. Rond zijn twintigste was hij in contact met het Franse hof en in de jaren 1470 trok hij naar Milaan. Hertog Galeazzo Maria Sforza rekruteerde het kruim van de muziekwereld, in die tijd waren dat de *Fiamminghi*.

Mooie liedjes duurden ook toen niet lang, want in 1476 werd de hertog vermoord, waarna Europa's beroemdste capella van die tijd ontbonden werd. Compère werd in maart 1493 in Parijs tot priester gewijd en was actief in Noord-Frankrijk. Zo was hij deken van het belangrijke kapittel van Kamerijk.

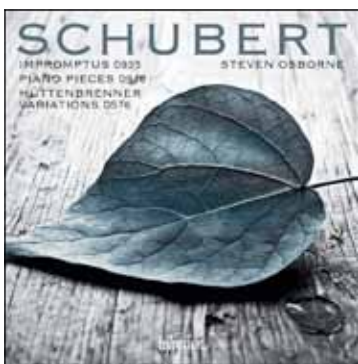
Traditioneel werd Josquin beschouwd als dé grote vernieuwer

onder de derde generatie polyfonisten en Compère als een van diens begaafde navolgers. Wat uitlegt waarom er zo weinig muziek van laatstgenoemde op cd is te vinden. Twintig jaar nadat het Orlando Consort een eerste volwaardige cd aan hem wijdde, weten we dat Josquin veel jonger was. Meteen is Loyset Compère dus geen 'nakomeling', maar een 'voorloper', een oudere collega en voorbeeld van Josquin.

Compère was de eigenlijke uitvinder van de imitatieve stijl die Josquin later tot perfectie zou uitwerken. Deze prachtige vertolking van een schitterend *Magnificat* en van meerdere andere liederen door het vernieuwde Orlando consort bewijst dat trouwens perfect. De Orlando singers brengen het ingetogen. Daarna volgen liederen in de volkstaal, waarvan *Tant ay d'ennuy* meditatief het menselijke lot betracht en doorkruist wordt door een Latijns 'tegenlied'. De overige chansons zijn ofwel ernstig ofwel grappig. Merkwaardig is het spotlied op het Bourgondische leger (*Ung franc archier*) en het geheel eindigt met een versterkte uitvoering van het motet *O bone Jesu*, met tekstmateriaal uit Psalmen 12 en 38. Een uitgebalanceerde mix dus van *in 't sette en in 't vroede*, zoals de rederijkers zeiden. (JC)

Loyset Compère, *Magnificat, motets & chansons*, door The Orlando Consort, Hyperion (distributie harmonia mundi), CDA678069, 22,50 euro.

CD KLASSIEK

Begenadigd amateur
Franz Schubert

Volgens sommige muzikerkenners was Franz Schubert (1797-1828) vooral een begenadigd amateur. Pas in zijn laatste levensjaar meldde hij zich aan voor lessen in streng contrapunt, toen toch het hart van compositietechniek. Nochtans kreeg deze vroeg gestorven Oostenrijkse musicus een graf naast dat van de door hem mateloos bewonderde Ludwig van Beethoven.

De piano was Schuberts instrument. Zijn twee laatste levensjaren waren onvoorstelbaar vruchtbaar. Terwijl hij werkte aan de liedcyclus *Winterreise*

scheef hij ook vier pianostukken die door een Weense uitgever werden gedrukt onder de titel *Impromptus*. De Britse pianist Steven Osborne presenteert samen ze met ander laat pianowerk. Als je ze hoort, vraag je je af waarom sommigen zo laatdunkend doen over Schubert.

De drie klavierstukken, bekend als D946, werden in mei 1828 gecomponeerd, maar verschenen pas veertig jaar later in gedrukte vorm. Niemand minder dan Johannes Brahms gaf ze uit op basis van de handschriften. Schumann en Brahms, zelf pianovirtuozen en onsterfelijke componisten, erkenden beiden het genie van Schubert. Het is pure romantiek, muziek om bij weg te dromen. (EDS)

Franz Schubert, *Impromptus, Piano Pieces & Variations*, door Steven Osborne (piano), Hyperion (distributie harmonia mundi), CDA68107, 22,50 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Tegen de feiten
Bert Kruismans

Bert Kruismans is een Vlaamse stand-upcomedian en schrijver. Bij het grote publiek werd hij bekend als panellid in het satirische programma *De rechtvaardige rechters* op de Canvas. In 2004 werd hij de winnaar van de tv-quiz *De slimste mens ter wereld*. Kruismans ging in Wallonië in Franstalige zaalshows ludiek educatief vertellen over Vlaande-

ren. In Nederland deed hij hetzelfde over België.

Zijn pas verschenen boek, *Ons 200-jarig koninkrijk*, is een zogeheten tegenfeitelijke geschiedschrijving. Kruismans probeert de geschiedenis te vertellen als of Nederland en België waren samengebleven. Het maakt het zichzelf niet gemakkelijk. De fantasie moet immers rijmen met de historische werkelijkheid. Zijn verzonnen geschiedenis laat hij blauw afdrucken, de authentieke feiten in het gebruikelijke zwart. Soms staat op een bladzijde blauw en zwart door elkaar.

Kruismans bedenkt twee anders verlopen momenten. Tijdens de Frans-Duitse oorlog van 1870 besluit België de provincies Nederlands-Limburg en Noord-Brabant te annexeren om te verhinderen dat ze in de handen van de Pruisen zouden vallen. Niet onlogisch. Het koningshuis Oranje valt en de Saksen-Coburgs profiteerden daarvan. An-

der punt: bij de mislukte aanslag op Leopold II in 1902 (echt gebeurd) komt Albert om het leven. Na de Eerste Wereldoorlog komen de Oranje's terug, maar aan het hoofd van het grote koninkrijk. Helemaal aan het einde laat Bert Kruismans Willem-Alexander huwen met de Waalse Mathilde d'Udekem d'Acoz. Een Belgisch huwelijk.

Zoals de auteur zelf zegt: tegenfeitelijke geschiedenis is geen makkelijke lectuur. (EDS)

Bert Kruismans, *Ons 200-jarig Koninkrijk. 1815-2015. De waarheid over België en Nederland*, Manteau, Antwerpen, 2015, 360 blz., 22,50 euro, ISBN 978 90 2233 196 5.

BOEK SAMENLEVING

Toga's en jongeren
Melanie De Vrieze

Ze hebben elk driehonderd tot zelfs vijfhonderd jongeren onder hun hoede, worden geregeld als boeman bestempeld, maar zijn in werkelijkheid veel vaker beschermengel. Vijf vrou-

welijke jeugdrechters komen er aan het woord in *Mevrouw de jeugdrechter*, het nieuwe boek van journaliste Melanie De Vrieze. Ieder om beurt vertellen ze wanneer ze streng zijn en wanneer net mild, wat ze ten goede zien veranderen en wat hen zorgen blijft baren.

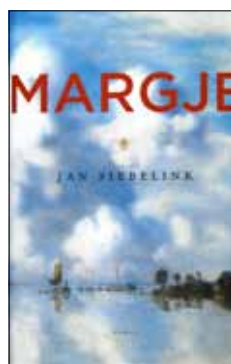
Zo staat de Antwerpse jeugdrechter Sandra Van Steenwinkel bijvoorbeeld stil bij de aanpak van vechtscheidingen. Vaak wordt er gepleit om in dat geval vooral naar de kinderen te luisteren. Waar willen ze zelf wonen? Van Steenwinkel wijst er echter op dat kinderen in de meeste gevallen juist niet willen moeten kiezen. Als ze hen aan het woord laat in haar kabinet, hoort ze hen vooral de verwijten herhalen die de ouders elkaar toewerpen. Is het niet belangrijker om het ge-

sprek tussen de ouders op gang te proberen krijgen?

Mevrouw de jeugdrechter is soms wat droge kost, vooral omdat meerdere thema's in elk van de gesprekken aan bod komen en gelijkaardig zijn uitgewerkt. Het is echter evenzeer een gedegen, laagdrempelige inleiding tot het Belgische jeugdrecht en bruikbare achtergrondlectuur bij de soms moeilijk te plaatsen berichten in de media. (JWH)

Melanie De Vrieze, *Mevrouw de jeugdrechter*, Manteau, Antwerpen, 2015, 192 blz., 19,90 euro, ISBN 978 90 2233 205 4.

BOEK ROMAN

Gepenseeld leven
Jan Siebelink

Tien jaar geleden verscheen in Nederland de roman *Knielen op een bed violen* van de toen al rijpe, want in 1938 geboren, romancier-docent Frans Jan Siebelink. Het werd een schot in de roos. Intussen zijn er bij onze noorderburen al meer dan 700.000 exemplaren van dat boek verkocht en ligt de 54ste druk in de winkels.

De roman werd in 2005 bekroond met de AKO Literatuurprijs. *Knielen op een bed violen* was een hype in Nederland, maar bleef onbelicht in Vlaanderen. Hoe komt dat? Siebelink verwerkt in zijn roman herin-

neringen uit zijn jeugd die zich afspelen in een bevindelijk gereformeerd milieu in Gelderland. Het gaat dus om een zeer bijzondere cultureel-religieuze sfeer die in Vlaanderen nagenoeg onbekend is.

Siebelink heeft deze roman geschreven om het godsdienstige leven van zijn vader te begrijpen. Hans Sievez (waarschijnlijk afgeleid van Siebelink vader en zoon) groeit op in een sektarisch godsdienstig milieu. Hans' hele leven (van beroep bloemenkweker) komt te staan in het teken van zijn religieuze opvattingen. Zijn huwelijk, zijn kinderen, zijn bedrijf en zijn persoon gaan daarvoor onder zwaar gebukt. Wanneer hij uiteindelijk op sterven ligt, krijgen zijn vrouw en kinderen geen toestemming om afscheid van hem te nemen. De schildering van landschap en mensen, evenals de bijwijlen bezwerende taal maakten het boek tot een meesterwerk.

Margje is het vervolg op *Knielen op een bed violen*, ademt dezelfde sfeer en is geschreven in dezelfde stijl. Alleen verschuift de focus van het verhaal nu van vader Hans naar de andere gezinsleden. In *Margje* wordt het verhaal verteld vanuit het standpunt van

de zoon Ruben, een oudere man die tijdens een lange oudejaarsnacht terugkijkt op zijn leven.

Het gaat vaak om herinneringen die tot leven komen, kleine details ook die plotseling meer prijsgeven dan veel uitleg. Samen worden de opgeroepen beelden een ondergaan in iemands ziel. Moet je het eerste boek gelezen hebben om te kunnen volgen? Neen, maar het helpt.

Bovenal is er de vertelstijl van Jan Siebelink. Oordeel zelf: „Het was in 1906. De ochtend van de eerste maart verscheen aan de horizon een verre, roze streep. Later kwam een vuurrode zon, die geen warmte nam.” In die context wordt het hoofdpersonage geboren. (EDS)

Jan Siebelink, *Margje*, De Bezige Bij, Amsterdam, 283 blz., 19,90 euro, ISBN 978 90 2349 516 1.